

MAMLAKAT IQTISODIY O'SISH SUR'ATLARIGA INVESTITSİYALARING TA'SIRI

Razzikova Nozima Erkin qizi

Annotatsiya: ushbu tezisda iqtisodiy nazariyalarni va empirik ma'lumotlarni tahlil qilib, biz investitsiyalar darajasining ortishi va tezlashtirilgan o'sish sur'atlari o'rtasidagi bog'liqlik o'ganiladi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, strategik investitsiya siyosati mamlakat unumdorligini va umumiy iqtisodiy salomatlikni sezilarli darajada oshirishi mumkin.

Kalit so'zlar: iqtisodiy o'sish, investitsiyalar, ichki investitsiyalar, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar (TDI), kapital shakllanishi, iqtisodiy rivojlanish, mahsuldorlik.

ВЛИЯНИЕ ИНВЕСТИЦИЙ НА ТЕМПЫ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА СТРАНЫ

Раззикова Нозима Свободная девушка

Аннотация: в данной диссертации путем анализа экономических теорий и эмпирических данных мы изучаем связь между повышением уровня инвестиций и ускорением темпов роста. Результаты показывают, что стратегическая инвестиционная политика может значительно улучшить производительность страны и общее экономическое здоровье.

Ключевые слова: экономический рост, инвестиции, внутренние инвестиции, прямые иностранные инвестиции (ПИИ), накопление капитала, экономическое развитие, производительность.

THE EFFECT OF INVESTMENTS ON THE ECONOMIC GROWTH RATE OF THE COUNTRY

Razzikova Nozima Erkin qizi

Abstract: *in this thesis, by analyzing economic theories and empirical data, we study the relationship between the increase in the level of investments and accelerated growth rates. The results show that strategic investment policies can significantly improve a country's productivity and overall economic health.*

Keywords: *economic growth, investments, domestic investments, foreign direct investments (FDI), capital formation, economic development, productivity.*

KIRISH

Hozirgi kunda iqtisodiyot rivojlanishiga eng ijobiy ta'sir qiluvchi samarali omil bu-xorijiy investitsiyalardir. Shundan kelib chiqqan holda bugungi kunda makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, xorijiy investorlar huquqlarini himoya qilishni kafolatlash va keng imtiyozlar tizimini yaratish mamlakatda yuritilayotgan oqilona investitsiya siyosatining ustuvor yo'nalishlari bo'lib qolmoqda.

ASOSIY QISM

Investitsiyalar bir necha sabablarga ko'ra iqtisodiy o'sish uchun asosiy hisoblanadi. Asosan, ular ishlab chiqarish imkoniyatlarini oshiradigan davlat kapitalini oshiradi. Agar korxonalar yangi texnika, texnologiya va infratuzilmaga sarmoya kiritisa, ular mahsulot va xizmatlarni yanada samarali ishlab chiqarishi mumkin. Hosildorlikning bu ortishi natijasida ishlab chiqarish darajasi yuqori bo'ladi, bu esa iqtisodiy o'sishga bevosita yordam beradi. Aslini olganda,

investitsiyalar iqtisodiyotni olg'a siljituvchi vosita bo'lib xizmat qiladi. Bundan tashqari, investitsiyalar turli shakllarda bo'lishi mumkin, jumladan, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar (TDI), mahalliy xususiy sektor investitsiyalari va davlat sektori investitsiyalari. Har bir investitsiya turi iqtisodiy o'sish jarayoniga o'ziga xos jihat qo'shadi. Masalan, to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar nafaqat kapitalni, balki texnologiyani, boshqaruv qobiliyatlarini va global bozorlarga kirishni ham kiritadi, bu esa mezbon mamlakatga sezilarli foyda keltirishi mumkin. Boshqa tomondan, davlat investitsiyalari infratuzilma, ta'lim va sog'liqni saqlash tizimlarini rivojlantirish orqali xususiy sektorning o'sishi uchun qulay muhit yaratishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Xorijiy to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar globallashuvning asosiy drayveri va hozirgi global iqtisodiyotda eng muhim rolni o'ynaydi. U mamlakatlarning ishlab chiqarish jarayonini qo'shimcha kapital bilan ta'minlaydi va iqtisodiy o'sish darajasini oshiradi. Xorijiy investitsiyalar hajmi oshishiga mamlakatda shakllangan investitsion muhit eng katta ta'sir ko'rsatadi. Investitsiya muhiti deganda, mamlakat iqtisodiyoti yoki uning ma'lum bir hududiga kiritiladigan investitsiyalarning samaradorligi va xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy, tashkiliy-huquqiy, ekologik, madaniy va boshqa shart-sharoitlar majmuasi tushuniladi.

To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar global iqtisodiyotning asosiy omiliga aylandi. Bu transmilliy korporatsiyalarni o'z bazasidan tashqaridagi mamlakatlarga sarmoya kiritib, shu orqali operatsiyalarni yo'lga qo'yish yoki aktivlarni sotib olishni o'z ichiga oladi. Ushbu investitsiya shakli juda muhim, chunki u qabul qiluvchi mamlakatga katta moliyaviy resurslar olib keladi. To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar mahalliy ishlab chiqarish imkoniyatlarini

kengaytirar ekan, u ish o'rinlarini ham yaratadi va texnologiyalar transferiga hissa qo'shadi. To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar muvaffaqiyatli jalb qilingan iqtisodlarda tez-tez o'sish sur'atlari kuzatilmoqda, chunki bu investitsiyalar sanoatning kengayishiga va mahalliy ishchi kuchining malakasini oshirishga olib keladi.

Xususiy sektor ko'pincha turli sohalarga sarmoya kiritish orqali iqtisodiy o'sishning asosiy omili hisoblanadi. Korxonalar foydani o'z faoliyatiga qayta investitsiya qilganda, ular mahsuldorlik va innovatsiyalarni oshiradi. Xususiy sektor investitsiyalari natijasida yangi mahsulot va xizmatlar joriy etilishi mumkin, ular nafaqat iste'molchilar ehtiyojlarini qondiradi, balki ishlab chiqarish samaradorligini ham oshiradi. Bundan tashqari, jonli xususiy sektor yangi ish o'rinlari yaratish uchun juda muhimdir, chunki yangi korxonalar ko'pincha ish bilan ta'minlash imkoniyatlariga olib keladi, daromad darajasini oshirishga va iqtisodiyotda iste'mol salohiyatiga hissa qo'shadi.

Tahlillardan kelib chiqqan holda O'zbekiston iqtisodiyotida xorijiy investitsiyalar hajmini oshirishga qaratilgan quyidagi takliflarni amaliyotga tadbiq etish maqsadga muvofiq hisoblanadi:

- respublika iqtisodiyotiga bevosita kapital mablag'larni keng jalb qilishni ta'minlaydigan huquqiy, ijtimoiy-iqtisodiy va boshqa shart-sharoitlarni muntazam takomillashtirish;

- respublikamizga jahon darajasidagi texnologiyani yetkazib berayotgan, iqtisodiyotning zamonaviy tarkibini vujudga keltirishga ko'maklashayotgan xorijiy

sarmoyadorlarga imtiyoz va preferensiyalarni taqdim etish tizimini takomillashtirish;

- qulay investitsion muhitni shakllantirishga qaratilgan chora-tadbirlarni amaliyotga tadbir'ini yanada kuchaytirish;

- iqtisodiyotda investitsiyalar samaradorligini oshirishga qaratilgan amaliy ishlarni yanda takomillashtirish hamda buning asosida iqtisodiyotda investitsiyalarsamaradorligini oshirish;

- yuqori texnologiyalarga asoslangan yangi ishlab chiqarish korxonalarini rivojlantirish va kiritilgan investitsiyalar hajmini oshirish;

- xorijiy investitsiyalarni faoliyat ko'rsatayotgan ishlab chiqarish korxonalarini texnik va texnologik jihatdan yangilashga yo'naltirish hamda bu yo'nalishga investitsiya kiritayotgan investorlarga qo'shimcha imtiyozlar berish.

XULOSA

Xulosa o'rnida aytish mumkin-ki, xorijiy investitsiyalar iqtisodiyotni rivojlantirishga ijobiy ta'sir qiluvchi asosiy omillardan bo'lib hisoblanadi. Xorijiy investitsiyalarni ko'paytirish asosida yuqori iqtisodiy o'sish sur'atlariga erishish mumkin. Xorijiy investitsiyalar mamlakatda ishlab chiqarish korxonalarining modernizatsiya qilish, yangi korxonalarni barpo etish hamda natijada yangi ish o'rinlarini yaratishga xizmat qiladi. Aholining ish bilan bandlik darajasi oshishi bilanaholi daromadlari ham ko'payib boradi hamda aholi farovonlini shunga mutanosib tarzda oshib boradi. Investitsiyalar Yalpi ichki mahsulotning asosiy tarkibiy qismi bo'lganligi sababli, xorijiy investitsiyalarning ko'payishi

mamlakatda yalpi investitsiyalarni ko'payishiga hamda buning natijasida Yalpi ichki mahsulotning ko'payishiga olib keladi. Bundan tashqari xorijiy investitsiyalar mamlakat eksport salohiyatini yaxshlashga ham xizmat qiladi. Xorijiy investitsiyaar hajmi ko'payib borishi bilan mamlakat eksport salohiyati ham oshib boradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Robinson, J. (1965). Essays in the theory of economic growth. Springer.
2. Borensztein, E., De Gregorio, J., & Lee, J. W. (1998). How does foreign direct investment affect economic growth?. Journal of international Economics, 45(1), 115-135.
3. Arestis, P., & Demetriades, P. (1997). Financial development and economic growth: assessing the evidence. The economic journal, 107(442), 783-799.
4. Hermes, N., & Lensink, R. (2003). Foreign direct investment, financial development and economic growth. The journal of development studies, 40(1), 142-163.